

Respondeo circa primum, quod est, viridaria rigare: dicendo, quod cum tale opus numquam fieri soleat sine aliqua necessitate, & proinde, veluti ex natura sua, cum necessitas illud faciendi moraliter conjungatur, nullum per se videtur importare peccatum, cum in cap. ult. de feriis opera servilia diebus festis prohibeantur, nisi necessitas urgeat, quæ legem non habet. Circa secundum autem, quod est, frumenta, & alia grana Soli exponere, observandum est, an adsit necessitas hoc faciendi; si enim grana in ingentem massam, grandioresque acervos congesta tabem aliquam contrahere possent ex humore non satis exsiccato; tunc etiam festis diebus Soli exsiccanda exponi possunt absque peccato, ex supra jam pro primo adducta ratione: si vero hæc præcisa necessitas pro die festo non urget, ut contingit, quando frumenta, & grana non sunt in tantâ quantitate, dicendum, non posse opus hoc plane servile diebus festis præstari, & proinde. Sejum nostrum, rurales famulos hujusmodi grana festis diebus Soli exponere cogentem, peccare. Ita Sanch. in cons. 5. c. 2. dub. 18. num. 11. Palaus punct. 10. num. 3. Regin. l. 13. c. 50.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. Rusticus in via publica invenit anulum cum lucido lapillo, quem vitreum esse putans, vendidit vili pretio alteri rustico, qui pariter lapillum vitreum esse putabat. Q. an emptor, certior inde factus, lapillum esse adamantinum, teneatur in initum contractum rescindere.

Respondeo affirmative. Ratio est, quia mutuo contrahentium consensui, ad valorem cujuscumque contractus requisito, nihil ex communi axiomate est tam contrarium, quam error. Cum itaque rusticus in casu nostro anulum adamantinum pro vitreo vili pretio vendiderit, alterque rusticus eodem pretio vitreum, non adamantinum anulum se emere existimaverit, & proinde tam venditor, quam emptor ex errore, & ignorantia circa substantiam rei vertente contractum suum inierint, dicendum est, emptorem, statim ac certior factus sit, lapillum annuli, quem vitreum putabat, esse adamantinum, in initum contractum, utpote nullum, rescindere omni jure teneri. Ita cum D. Tho. p. 2. q. 6. art. 8. Less. l. 2. c. 17. n. 27. Girib. de contr. c. 1. n. 29.

CAS. II. Parochus ruralis quadam die curiositate motus, Calvinii librum scienter legit, ignorantia tamen crassa, & supina legentibus hæreticorum libros impositam esse excommunicationis censuram. Q. an prædictam Censuram incurrit.

Respondeo negative. Quamvis enim legentibus etiam ex mera curiositate libros hæreticorum imposita sit excommunicationis censura, & quidem Pontifici in primo Bullæ Cœnæ capite reservata, si prædicti libri contineant hæresim, vel tractent de religione; adhuc tamen cum ad incurrendam prædictam censuram non sufficiat habere scientiam facti, idest, cognoscere librum esse auctoris hæretici, sed etiam juris scientia requiratur, hoc est, necesse sit scire tali lectioni adæquam esse censuram; dicendum est, Parochum nostrum excommunicationem in casu non incurrisse. Ratio est, quia

quia scienter legere librum Calvinii cum ignorantia, quod lectio prædicti libri sub excommunicationis censura vetita sit, etiamsi prædicta ignorantia crassa sit, & supina, non est legere cum tali scientia, quæ ad incurrendam poenam sufficiat, cum poena hæreticorum libros legentibus imposita non nisi à directe, & vere scientibus incurratur. Ita Duard. l. 2. quæst. 39. num. 3. Sanch. l. 2. cap. 10. num. 38. Bonac. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 8.

CAS. III. Plures famuli stipendium accipiunt à Nobili Viro ære alieno valde gravato, unde hic fit magis impotens ad satisfaciendum creditoribus suis. Q. an illi, statum domini non ignorantes, in conscientia sint tuti.

Respondeo cum distinctione. Si famuli certo moraliter scient, virum nobilem stipendio ipsis soluto impotentem magis reddi ad satisfaciendum creditoribus suis, & alia parte ipsorum copia necessaria non sit ad conservandum decorem, & statum familiæ domini convenientem; tamquam probabilis dicendum est, eosdem famulos non posse à domino stipendium recipere, vel retinere acceptum, nisi forte tantundem eidem domino inserviendo acquisierint. Si vero ex adverso non habeant famuli certitudinem moralem de majori impotentia domini ad debita solvenda, vel ita sint necessarii, ut dominus sine ipsis cum decore sibi, suæque familiæ debito vivere nequeat; tunc, famulos stipendium à domino recipientes omnino in conscientia tutos esse, affirmamus: Sicut enim dominus ne à statu sibi debito decidat, excusatur, si non satisfaciatur creditoribus suis: ita excusari debent & famuli, ut proinde non teneantur vel à domo recedere, vel à recipiendo stipendio abstinere. Ita Navar. cap. 17. num. 170. Vasq. de restit. cap. 11. dub. 2. n. 82. Tambur. tract. 4. cap. 7. §. 1. num. 34. Bonac. disp. 1. quæst. 8. punct. 2. num. 30.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. Rusticus confitetur, se aliquam exercuisse operationem, ignorans, an esset venialiter tantum, an vero etiam mortaliter mala. Q. pro qua culpa stare debeat Confessarii judicium.

Respondeo, stare debere pro culpa veniali. Ratio est, quia nulla actio censeri debet graviter peccaminosa, nisi ejus malitia sit formaliter, vel virtualiter volita; quod, ut contingat, suspicionem, seu dubitationem de gravi culpa occurrere necesse est; secus omnia fere rusticorum, personarumque idiotarum peccata, ut sunt imprecationes, verba obscena, & hujusmodi, essent dicenda lethalia, utpote commissa ab illis qui ea quidem mala esse cognoscunt, venialia autem esse, vel lethalia prorsus ignorant. Cum igitur non dicatur in casu, quod rusticus operationem exercuerit, suspicando, seu dubitando, eam esse posse graviter peccaminosam, sed præcise quod illam exercuit ignorans, an esset venialiter tantum, an etiam moraliter mala, sequitur quod nullo modo periculum malitiæ gravis advenit, & proinde quod de levi tantum culpa damnandus sit. Ita Boss. de peccat. §. 15. num. 79. Diana p. 5. tract. 15. resol. 31. Girib. de Act. hum. cap. 3. num. 36. & 37.

CAS. II. Berta non adhuc certa de morte Mariti, novum contraxit Matrimonium cum Cajo, quod intelligens Parochus eidem Bertæ dixit, eam tali durante incertitudine non posse petere, nec reddere debitum. Q. an Parochus vera docuerit.

Respondeo, vera Parochum docuisse quoad petitionem, non sic quoad debiti redditionem. Ratio primæ partis est, tum quia Berta per Matrimonium tali incertitudine contractum nullum jus acquisivit in corpus alterius, cum possessio mala fide incepta nullum tribuat jus; tum quia petendo in casu se exponeret fornicationis periculo, nempe periculo cognoscendi virum, qui vir suus non sit. Ratio secundæ partis est, quia cum Cajo non dicatur conscius incertitudinis Bertæ, potuit bona fide Matrimonium cum Berta contrahere, & proinde, cum vi juris in corpus Bertæ acquisiti, & vi bonæ fidei, in qua supponitur perseverans, possit licite à Berta petere debitum, illa debitum petenti Cajo denegare nullatenus debet. Tota hæc doctrina fundatur in cap. Dominus de secundis nuptiis, in quo expresse habentur hæc verba: Super Matrimonii, quæ quidam ex vobis contraxerunt, nondum habita obeuntis conjugis certitudine, respondemus: Si aliquis de morte primi conjugis adhuc sibi existimat dubitandum, ei, qui sibi nupsit, debitum non denegat postulanti, quod à se tamen noverit nullatenus exigendum. Ita ex Giribald. de Matrim. cap. 19. num. 77. aliisque communiter.

CAS. III. Cum Titius ab amico olim suo gravem quamdam passus fuisset injuriam, statuit, ipsum, quotiescumque obvium haberet, non amplius salutare. Q. an Titius in tali proposito perseverans, possit absolvi.

Respondeo negative. Quamvis enim non teneamur ex charitatis præcepto exhibere proximo specialia amicitiae, & benevolentiae signa, qualia sunt, eum blandis alloqui verbis, & in salutatione prævenire; adhuc tamen cum omissio salutationis in casu, quo quis aliquem, utpote sibi amicum, solitus erat antea salutare, sit de facili signum odii, vindictæ, & inimicitiae, & possit vel in gravem proximi injuriam, vel in aliorum scandalum cedere; dicendum est, omissionem prædictam præcepto diligendi proximum adversari. Nisi igitur Titius & ex corde injuriam remittat, & manifestet animum suum ad salutationis antiqua officia paratum, saltem, quando alter, utpote ostensus, ipsum in salutatione præveniat, idem Titius ita indispositus est judicandus, ut beneficio sacramentalis absolutionis donandus non sit. Ita cum Valent. tom. 3. d. 3. q. 3. punct. 2. Tambur. in Dec. L. 3. c. 1. §. 3. n. 12.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Francisca est moraliter certa, Cajum pravis affectibus, desideriis, & verbis esse graviter peccatum, si ipsa tempore bacchanaliorum ad choreas accedat, ad quas aliæ feminae sine tali periculo accedunt. Queritur an teneatur sub gravi culpa à tali accessu abstinere.

Respondeo negative. Quemadmodum enim non tenetur Mulier semper, vel diu domi se continere, sed licite potest moderate exire, sive causa visitandi consanguineas, & amicas, sive causa honestæ, proprioque statui con-

nientis recreationis, & hujusmodi, etiamsi sciat aliquem ex infirmitate ob ejus intuitum peccatum, cum ad vitandum proximi peccatum etiam ex fragilitate proveniens nemo vi charitatis proximo debite cum gravi sui met incommodo teneatur; ita licet Francisca sit moraliter certa, Cajum esse graviter peccatum, si ipsa bacchanaliorum tempore ad choreas accedat, non tenetur à choreis saltem toto prædicto tempore, vel diu abstinere, sed licite potest ad easdem, dummodo honestæ sint, modeste, ac temperanter accedere, quin talis accessus charitati proximo debite adversetur. Eo præsertim, quod, cum Cajo non tantum ex fragilitate, quam ex malitia, pravis scilicet desideriis, & verbis sit peccaturus, nullatenus culpæ ipsius Franciscae adscribendum videtur, si ad impedienda peccata Caji toto bacchanaliorum tempore, quod nimis arduum fortasse illi esse potest, à choreis abstinere parata non sit. Ita ex Giribald. in pr. Decal. præcept. c. 7. n. 63. & communiter.

CAS. II. Caja juvenis modesta, quamvis sciat, sui præsentiam, & collocationem esse Titio, cum quo sponsalia contraxit, occasionem plurium peccatorum, non vult se ab oculis Titii subtrahere, dicens: Si terga verto Titio, hanc mihi propitiam nubendi occasionem amitto. Q. an prædicta nubendi causa juvenem Cajam sufficienter excuset.

Respondeo affirmative. Quamvis enim ad extenuandam spiritualis ruinae occasionem à Titio acceptam teneatur Caja ex charitatis lege rarius, quam potest, ad secum loquendum Titium ipsum admittere; adhuc tamen cum vi charitatis prædictæ non teneatur Caja privari jure sibi jam ex sponsalibus acquisito, dicendum est, neque teneri se absolute ab oculis Titii subtrahere, licet sciat, illum hac occasione in peccata plura lapsurum. Quod potiori jure dicendum videtur, si Caja aliam non speret æque sibi propitiam invenire nubendi occasionem, neque continentiae statum sustinere parata sit; tunc etiam cum justam habeat causam fovendi licitis modis amicitiam Titii, etiamsi Titius ex sui infirmitate, aut malitia tali occasione abutatur, poterit Caja eandem amicitiam sive modesta sui præsentia, sive moderata confabulatione fovere, quantum opus est, ne cum gravi suo incommodo prædictam cum Titio nubendi occasionem amittat. Ita ex Giribald. in pr. Decal. præcept. cap. 7. ut supra.

CAS. III. Armenta Caji ducebant famuli ad pasqua, eaque sinebant, inscio tamen Cajo, vagari per proximos Sempronii campos, unde ingens frugibus damnum secutum est. Q. an Cajo in casu teneatur de damno Sempronii campis illato.

Respondeo negative. Quia neque ex Caji mandato, suasionem, aut alio impulsu, neque ex ipsius Caji negligentia graviter culpabili, sed ex simplici famulorum incuria, ac culpa, a inscio ipso Cajo, ingens damnum Sempronii campis illatum est. Cum autem conveniens non sit, ut qui damni alteri illati culpabilis causa non fuit, teneatur in foro conscientiae, præsertim ante omnem Judicis sententiam, ad reparationem ipsius damni in aliena re, sive ex armentis, sive ex alia causa, secuti; dicendum est, ne poena infligatur, ubi culpa non est, Cajum in casu nequaquam de damno proximi Sempronii campis illato teneri. Ita Card. de Lug. de just. dis. 8. num.

41. Molin. disp. 713. Less. de just. l. 2. cap. 9. dub. 17. Tambur. in Decal. l. 6. cap. 4. §. 2. n. 4.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Taxato à Principe pretio pro qualibet frumenti mensura, Mercator quidam frumentum vendidit, exigendo, & recipiendo pro qualibet mensura duos Julios ultra taxam. Q. an dictus Mercator contra justitiam peccaverit.

Respondeo cum distinctione. Si frumentum venditum à Mercatore in casu non excedit in bonitate frumentum vulgare, cujus pretium à Principe taxatum est, & solet ab aliis Mercatoribus communiter observari, dicendum est, Mercatorem contra justitiam peccasse. Ratio est, quia pretium legale taxatum à Principe, seu Magistratu supponitur justum, nisi manifeste constet oppositum, & proinde illud non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiae servandum est. Si vero frumentum prædictum melioris sit conditionis, & notabiliter vulgare frumentum in bonitate excedat, dummodo duo Julii supra taxam recepti non excedant venditi frumenti pretium naturale, erit Mercator ab omni injustitiae labe immunis. Sicut enim triticum longe inferius tritico communi vendi debet pretio inferiori; ita, si in bonitate sit longe melius, pretio taxam excedente, jure merito, & absque ulla injustitia, vendi potest. Ita Homob. consult. 2. part. 6. resp. 15. Diana part. 1. tract. 8. resolut. 52. Giribald. de Conti. cap. 2. n. 58.

CAS. II. Confessarius in quadam rurali Parœcia, ut populum alliciat ad frequentiam Sacramenti poenitentiae, non alias solet, etiam pro gravibus culpis, poenitentias imponere, quam opera alias debita, ex. gr. auditionem Sacri in die festo, & similia. Q. an iste agendi modus esse possit ab omni culpa immunis.

Respondeo negative. Ratio est, quia licet in eo casu, quo Confessarius prudenter timet, ne acidiosus poenitens, multis gravatus delictis, sit executurus condignam satisfactionem, si plura libera opera ei pro poenitentia imponantur, possint una saltem cum aliquo libero opere etiam opera alias debita pro eadem poenitentia imponi; adhuc tamen regulariter loquendo, debent Sacerdotes poenitentiae Ministri, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, salutaris, & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & alienorum peccatorum participes efficiantur, ut inquit Trid. sess. 14. cap. 8. Cum autem rota hæc doctrina destruat, si generale motivum alliciendi populum ad Sacramenti frequentiam licitum redderet, ut non alia opera etiam pro gravibus culpis poenitentibus imponantur, præter ea, quæ jam sunt aliis titulis debita; dicendum est, modum agendi, quem tenere solet Confessarius noster, esse non posse ab omni culpa immunem. Ita Lug. disp. 25. num. 67. Avers. q. 13. sect. 3. Giribald. de Poenit. cap. 12. num. 44. & 45.

CAS. III. Titius, ne à suo statu decidere cogatur, non solum antiqua non solvit, sed nova etiam congerit debita. Q. an utrumque Titio liceat.

Res-

Resp. negative. Quamvis enim possit alicui aliquando licere solutionem debitorum jam contractorum differre, ne subire cogatur grave incommodum decidendi à proprio statu, si status iste sit juste acquisitus, si nihil in superfluos sumptus insumatur, & creditoribus ex tali dilatione æquale incommodum non immineat; adhuc tamen nemini licere potest nova congerere debita, ne à proprii status decore decidat. Ratio est, quia nova congerere debita in eo statu, quo quis videt se impotentem ad solvenda antiqua, aliud non est, quam subripere alienam rem cum impotentia restituendi, & cum evidenti prædictæ impotentiae cognitione, quod non nisi invito domino contingere potest, cum nemo unus ex creditoribus sponte consentiat amittere quod sibi debitum est. Cum autem, ut constat ex damnatione Innocentiana prop. 36. non nisi in extrema necessitate, vel saltem ita gravi, ut æquiparari possit extremæ, qualis certe non est illa conservandi decorem proprii status, furari licitum sit; sequitur, licitum non fore Titio in casu nova congerere debita, ne decidere à suo statu cogatur. Ita cum Layman l. 3. tr. 2. cap. 12. Lug. disp. 21. n. 6. Card. part. 3. disp. 23. n. 36.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. Petro recidivo imposita fuit à Confessario pro poenitentia recitatio integri Rosarii, & unius tertiae partis quoties in idem peccatum incideret. Dum autem redit ad poenitentiae tribunal, confitetur, prima recitatione completa, secundam tribus vicibus omisisse. Q. an omissas Rosarii partes teneatur iterum recitare.

Respondeo negative. Nam illa tertia Rosarii pars à Petro recitanda quoties in idem peccatum incideret, utpote quæ fuit imposita à Confessario non ut Judice sententiam supra exposita crimina proferente, sed ut Medico, remedia præscribente ad præcavendum relapsum, non est pars integralis Sacramenti, nec proinde ut talis vel ad remissionem poenæ transactis peccatis debita, vel ad specialia à Deo auxilia impetranda pro præcavendis peccatis futuris ex opere operato conducit. Sicque quamvis dici possit, quod peccaverit Petrus ea media non exequendo, quæ ipsi data sunt, ut se à relapsu coerceat; adhuc tamen cum nequeat amplius haberi finis intentus à Confessario, qualis fuit vitandi in poenitente secundum, & tertium relapsum; dicendum est, Petrum non amplius ad omissas Rosarii partes teneri. Ita æquivalenter apud Dian. Card. tom. 1. tract. 6. resolut. 21. Sanch. tom. 1. l. 3. cap. 5. num. 17. Fagund. in Decal. tom. 1. præcept. 2. l. 1. cap. 8. num. 21.

CAS. II. Confessarius poenitenti, qui solet injunctas graves poenitentias non adimplere, imponit quidem pro atrocibus delictis poenitentiam gravem, sed non nisi sub onere venialis culpæ, si eam omittat. Q. an licite possit sub levi tantum culpa poenitentiam dictam imponere.

Resp. affirmative. Quemadmodum enim licite Confessarius in Sacramento Poenitentiae judicium exerceat nomine Christi, & judicii natura postulet, ut poena commensuretur culpæ; adhuc potest, attenta rationabili causa, & majori poenitentis utilitate poenitentiam levem pro gravibus culpis impo-

nere, quin ex hoc possit inferri Confessarium agere contra Sacramenti institutionem; ita licet Confessarius non proprio, sed Christi nomine satisfactionem imponat, & sacramentalis iudicii natura requirat, ut gravis poena sub præcepto gravi imponatur; poterit adhuc pro majori poenitentis utilitate gravem poenam sub levi præcepto, absque ulla sacramentalis iudicii læsione imperare. Ratio est, quia tam in primo, quam in secundo casu ita Sacramentum Poenitentiae institutum est, ut Sacramenti Minister facultate ligandi, atque solvendi sibi credita eo modo uti possit; quem Poenitentis salutis utiliore fore crediderit. Cum igitur Confessarius noster ex rationabili causa vitandi majora delicta sui poenitentis, qui solet poenitentias in junctas non adimplere, easdem etsi graves, sub levi tantum onere imponat, licere omnino hoc agere, dicendum est. Ita Card. de Lugo de poenit. disp. 25. sect. 4. num. 59. Dian. t. 1. tr. 6. resol. 31. num. 5. Suar. de poenit. disp. 38. sect. 7. num. 5.

CAS. III. Titius absque filiis moriens, de maxima bonorum suorum parte disposuit in favorem cujusdam Ecclesiae; fratri autem valde egenti ne obulum quidem reliquit. Q. an Titius ita agens, sit in conscientia tutus.

Respondeo negative. Ratio est, quia si charitas omnino postulat, ut graviter indigenti saltem ex bonis naturae, & statuti superfluis subveniatur, multo strictior, & urgentior est hæc obligatio erga fratres in gravi constitutos necessitate. Hinc cum Titius plura habens bona, quippe qui de maxima bonorum suorum parte in Ecclesiae favorem disposuit, ne obulum quidem reliquerit fratri valde egenti, videtur dicendum, in conscientia tutum non esse. Quamvis enim non teneatur frater fratri aliquid ex justitia in testamento relinquere; si tamen frater superstes valde egenus sit, tenetur mortis tempore, quando habeat unde libere possit disponere, ita ex charitatis, ac pietatis lege fratri superstiti providere, ut eidem juxta indigentiae gradum subveniat. Ita ex Laym. l. 3. tr. 5. cap. 5. num. 17. de Lug. disp. 24. num. 175. Bonac. de contr. disp. 3. quæst. ult. punct. 3. num. 13.



ANNO MDCCXLIII.

MENSE JANUARI.

CAS. I. Capellanus ruralis ex negligentia Missam celebrat ad longum tempus absque Clericali Tonsura, qua de re à Parocho tamquam gravis culpæ reus corripitur. Q. an jure sic corripiatur.

Respondeo negative. Cum enim simplicis tonsuræ delatio sub poena quidem privationis privilegiorum, vel privationis, aut inhabilitatis beneficiorum, non autem sub aliqua forma lethalem culpam indicante præcipiatur, ut in cap. 6. sess. 23. Concil. Trid. & in Bullis Sixti V. hac de re editis videre est; dicendum remanet, Capellanum nostrum nequaquam fore per se lo-

quen-

quando de gravi culpa damnandum. Si tamen negligentia Capellani prædicti, vel clarum præferret Ecclesiasticarum legum contemptum, vel cum rudis populi admiratione, atque scandalo conjungeretur, tunc ratione harum circumstantiarum jure merito à Parocho de gravi culpa correptum fore dicendum est. Ita ex Marchino de Ord. in part. tr. 2. part. 1. cap. 6. num. 3. & seq. Dian. Moral. instit. part. 2. tract. 4. resol. 183. Enriq. L. 10. cap. 11.

CAS. II. Titius nonnullis gravatus debitis, nec habens unde ea solvat, cum invenerit anulum aureum, cujus frustra quæsivit dominum, vellet ad solvenda debita anulum inventum insumere. Q. an licite possit.

Respondeo affirmative. Si enim aliquid obstat, est, quia res inventa, cujus dominus opportunis etiam adhibitis diligentibus, ignotus est, præsertim si illa maneat in propria specie, debet juxta præsumptam domini voluntatem in pauperes, vel alias pias causas erogari, ex quo videtur, eandem rem insumi non posse pro solvendis debitis, quibus aliunde inventor ipse gravatur. Cum autem Titius in nostro casu, ex quo non habeat, unde debita solvat, dici possit ex una parte pauper, & ex altera inventum anulum insumere, ne ipse debitor vexetur à creditoribus, quibus ex bonis propriis satisfacere est impar, sit revera anulum in piam causam insumeret, dicendum est nihil ob stare, quin Titius licite agat, utpote qui agit juxta præsumptam incerti domini voluntatem, anulum aureum insumendo in extinguendis debitis, quibus aliunde satisfacere potens non est. Ita Girib. de rest. c. 5. n. 34. Rosig. prænot. 8. n. 2. Lug. disp. 20. n. 5.

CAS. III. Petrus bona fide per aliquod tempus possedit agrum, deinde postquam per annum dubitaverit, agrum esse alienum, certo alienum esse cognovit. Q. quid restituere teneatur.

Resp. Petrum teneri primo ad restitutionem agri, si agri ipsius dominium præscriptionis legitimæ beneficio non acquisivit. Secundo, detractis expensis, teneri ad restituendos fructus pariter non præscriptos; qui, loquendo de ordinaria præscriptione inter præsentis, sunt fructus correspondentes ultimo triennio sive bonæ, sive dubiæ fidei possessionis, dummodo tamen idem Petrus anno dubiæ possessionis moralem diligentiam pro veritate rei inquirenda adhibuerit: in tali enim casu per dubium superveniens bonæ fidei possessio non interruptitur, ac proinde neque præscriptionis continuatio impeditur. Quod si Petrus non adhibuit diligentiam prædictam, tunc cum initio dubiæ possessionis jam evaserit malæ fidei possessor, anulus ille inter utiles ad præscribendum non poterit amplius enumerari. Denique si Petrus bona fide possedit agrum pro tempore insufficienti ad aliquam sive ipsius agri, sive ejus fructuum legitimam præscriptionem, dico: Petrum teneri restituere agrum, totumque id, in quo factus est ditior integro tempore sive dubiæ, sive bonæ fidei possessionis, cum legitimum titulum non habeat retinendi sive fundum, sive fructus ex alieno fundo perceptos, servatis semper regulis expensarum, ut supra dictum est. Ita Girib. de just. & jur. c. 4. n. 76. & 77. Laym. L. 3. tr. 1. cap. 8. n. 10. Covarr. §. 7. n. 3.

MEN-